

PRIROČNIK ZA PRIPRAVO DISPOZICIJE IN DOKTORSKE DISERTACIJE

Izdaja št. 1

Sprejem priročnika:
Senat, 16. 9. 2021

Spoštovani študenti in študentke,

V tem dokumentu najdete podrobnejše usmeritve za pripravo dispozicije in doktorske disertacije. Poleg navodil in usmeritev, zapisanih v tem dokumentu, smiselno upoštevajte tudi Navodila za pripravo pisnih nalog, Pravilnik o izvajanju doktorskega študija in usmeritve mentorja oz. somentorja.

Želimo vam uspešno pisanje.

Tim DOBA Fakultete

I. STRUKTURA IN USMERITVE ZA PRIPRAVO DISPOZICIJE

Za pripravo dispozicije uporabite predlogo (template) za dispozicijo doktorske disertacije.

Dispozicija doktorske disertacije obsega med 25.000 in 30.000 znakov (vključno s presledki), kar je približno obseg ene avtorske pole oz. cca. 12-16 tipkanih strani A4 formata. V zahtevani obseg dispozicije ne sodita predvideno kazalo vsebine disertacije in seznam predvidene literature.

Dispozicija mora vsebovati vse spodaj naštetih sestavne dele.

1. Naslov disertacije

Naslov naj ne bo splošen. Smiselno naj povzema raziskovalni problem, ki ga boste v disertaciji obravnavali.

2. Opredelitev raziskovalnega področja in raziskovalne teme oz. raziskovalnega problema

Raziskovalno področje je konceptualno širše od raziskovalne teme in mora biti povezano s temeljnim predmetnim področjem doktorskega študijskega programa Inovacije in trajnostno poslovanje v digitalni družbi. **Raziskovalna področja oz. raziskovalne teme, ki niso jasno povezane s koncepti »inovacij«, »inovativnosti«, »trajnostnega razvoja«, »trajnostnega poslovanja« in/ali »digitalizacije«, niso ustrezna.**

Raziskovalna tema predstavlja ožji vidik obravnave (širšega) raziskovalnega področja. Vsako raziskovalno področje je mogoče obravnavati z različnih vidikov – to so različne možne raziskovalne teme, ki so vse vezane na isto raziskovalno področje.

V nadaljevanju na kratko navajamo nekaj raziskovalnih področij in iz njih izhajajočih možnih raziskovalnih tem:

- raziskovalno področje: inovacije storitev
možne raziskovalne teme: razširjenost inoviranja v storitvenem sektorju in primerjava po državah; inoviranje storitev v povezavi s kazalniki konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij itd.
- raziskovalno področje: digitalizacija poslovnih procesov
možne raziskovalne teme: učinki digitalizacije poslovnih procesov na dobavitelje, kupce in zaposlene; vzvodi in ovire digitalizacije poslovnih procesov v različnih gospodarskih panogah itd.

Opišite torej raziskovalno področje in raziskovalno temo, ki jo boste obravnavali. Nato pa raziskovalno temo še dodatno razdelajte v obliki natančnejše opredelitve raziskovalnega problema – **kaj v zvezi z raziskovalno temo je vredno raziskati in zakaj?** Zapišite, kaj v zvezi z raziskovalno temo je že znanega, kje so razhajanja ali nasprotujoče si ugotovitve oz. kje so vrzeli v znanju. Opredelitev raziskovalnega problema naj bo podana kratko in jedrnato, v obsegu enega odstavka oz. nekaj vrstic.

Spodaj je primer kratke opredelitve raziskovalnega problema, ki je povzet iz doktorske disertacije z naslovom: Innovation and the Family Firm: Leadership, Mindsets, Practices and Tensions¹.

Family business is a vital economic driver, yet scant attention has been paid to the antecedents of family firm performance. Similarly, family business research remains limited in addressing innovation, despite its central role in firm performance and survival. This dissertation seeks to fill these gaps by unpacking innovation in the family firm. Borrowing from various theoretical lenses, I review factors deemed to fuel family firm performance and to foster organizational innovation.

V zgornji opredelitvi raziskovalnega problema je avtorica izpostavila nezadostno obravnavo dejavnikov učinkovitosti družinskih podjetij, s poudarkom na dejavnikih, povezanih z inovacijo in inovativnostjo, ki sicer v gospodarskem sektorju predstavljajo ključno vlogo učinkovitosti in konkurenčnosti podjetij.

¹ Ingram, A. E. (2011). Innovation and the Family Firm: Leadership, Mindsets, Practices and Tensions. Doctoral Dissertation. University of Cincinnati.

Pomembno:

Izbrani raziskovalni problem doktorske disertacije praviloma ne more biti vezan (omejen) na specifične izzive posameznega podjetja/organizacije, kot je to pogosto v magistrskih nalogah. Doktorsko disertacijo je potrebno zasnovati v širšem smislu, na način, da je ugotovitve mogoče uporabiti zunaj konteksta posameznega podjetja/organizacije.

3. Utemeljitev relevantnosti raziskovalnega problema na podlagi znanstvene literature in analize ter sinteze spoznanj dosedanjih raziskav

Raziskovalni problem, ki ste ga v prejšnjem poglavju na kratko opredelili (definirali), je potrebno tukaj podrobneje razčleniti oz. podpreti s teoretičnimi koncepti in ugotovitvami dosedanjih raziskav. Predstavite ključne teoretične usmeritve in najnovejša (aktualna) spoznanja že opravljenih raziskav, ki so vas vodila k opredelitvi vašega raziskovalnega problema. Pomembno pri tem je, da pokažete poznavanje glavnih avtorjev, raziskav in trendov, povezanih z obravnavano raziskovalno temo. Vire ustrezno navajajte.

Prav tako morate jasno utemeljiti **relevantnost raziskovalnega problema** – na primer, čeprav je bil problem do neke mere že raziskan (npr. v Evropi ali v posamezni državi), še ni bil raziskan znotraj določene panoge, ali v zadnjem obdobju, ko so okoliščine drugačne, ali pa ni bil raziskan na tak način (npr. predlagate drugačen raziskovalni pristop obravnave problema).

4. Namen in cilji disertacije

Namen disertacije je tesno povezan z utemeljitvijo relevantnosti raziskovalnega problema. Ko opredeljujete namen disertacije, morate odgovoriti na vprašanje, **ZAKAJ obravnavate izbrani raziskovalni problem**. Nameni so lahko različni (poleg zgoraj omenjenih še npr.):

- raziskovalnega problema ni še nihče analiziral s tega zornega kota,
- z raziskovalnim problemom se srečujete pri svojem delu,
- spoznanja dosedanjih analiz/raziskav so nasprotujoča (kontradiktorna),
- ...

Imejte v mislih, da doktorska disertacija predstavlja izvorni prispevek k znanosti. Obravnavati mora raziskovalni problem, ki doslej še ni bil raziskan na enak način. **Namen disertacije je predvsem ustvarjanje novih znanj in rešitev (iskanje splošnih vzorcev in zakonitosti) in prispevati k razvoju znanosti določene discipline ali predmetnega področja.**

Pri postavljanju **ciljev disertacije** gre za to, da opredelite, kaj boste skušali z raziskavo/disertacijo doseči. Torej, **kaj bo rezultat vaše disertacije**. Ciljev, zastavljenih v nalogi, je lahko več. Svetujemo vam, da jih zaradi preglednosti napišete v obliki seznama.

Če ste za raziskavo izbrali raziskovalno temo »**inoviranje storitev v povezavi s kazalniki konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij**«, so lahko cilji naslednji:

- opredeliti vidike (dimenzije) inoviranja storitev in oceniti razvitost/prisotnost posameznih dimenzij inoviranja med majhnimi in srednjimi podjetji,
- opredeliti in izmeriti ključne kazalnike konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij,
- ovrednotiti povezave med dimenzijami inoviranja storitev in kazalniki konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij,
- ...

V nadaljevanju, v preglednici 1, vam predstavljamo primere ustrezno in neustrezno opredeljenih ciljev.

Preglednica 1: Primeri ciljev

Neustrezno opredeljeni cilji	Ustrezno opredeljeni cilji
<ul style="list-style-type: none"> • obravnavati konkurenčnost malih in srednjih podjetij (s pojmom »obravnavati« opredeljujete vašo aktivnost, ne pa cilj, ki ga boste s to aktivnostjo dosegli) 	<ul style="list-style-type: none"> • opredeliti in izmeriti ključne kazalnike konkurenčnosti malih in srednjih podjetij
<ul style="list-style-type: none"> • ugotavljal-a bom, kaj vpliva na zviševanje konkurenčnosti malih in srednjih podjetij (s pojmom ugotavljati« opredeljujete vašo aktivnost, ne pa cilj, ki ga boste s to aktivnostjo dosegli) 	<ul style="list-style-type: none"> • identificirati dejavnike konkurenčnosti malih in srednjih podjetij
<ul style="list-style-type: none"> • preučil bom literaturo (preučitev literature ni cilj, ampak pristop/metoda, s katero zagotovite osnovni pogoj za obravnavo raziskovalnega problema in opredelitev ciljev) 	<ul style="list-style-type: none"> • izdelati usmeritve za krepitev posameznih dimenzij inoviranja storitev s ciljem povečevanja konkurenčnosti malih in srednjih podjetij
<ul style="list-style-type: none"> • anketirati direktorje malih in srednjih podjetij o inoviranju storitev (anketiranje je metoda/ tehnika zbiranja podatkov, s katero boste prišli do nekega cilja) 	<ul style="list-style-type: none"> • opredeliti (predstaviti) razširjenost in stopnjo razvitosti posameznih dimenzij inoviranja v malih in srednjih podjetjih
<ul style="list-style-type: none"> • izboljšati konkurenčnost malih in srednjih podjetij (to je namen) 	<ul style="list-style-type: none"> • identificirati dimenzije inoviranja storitev, ki so ključnega pomena za večanje konkurenčnosti ter oblikovati splošne smernice za učinkovito inoviranje storitev in posledično krepitev konkurenčnosti
<ul style="list-style-type: none"> • primerjati dimenzije inoviranja storitev in kazalnike konkurenčnosti pri malih in srednjih podjetij (primerjanje je pristop/metoda, s katero boste prišli do nekega cilja; glejte točko 5) 	<ul style="list-style-type: none"> • predstaviti razlike v dimenzijah inoviranja in kazalnikih konkurenčnosti med malimi in srednjimi podjetji

5. Raziskovalna vprašanja in/ali hipoteze, ki morajo biti argumentirane z relevantno literaturo

V doktorski disertaciji je nujna postavitve glavnega raziskovalnega vprašanja (ali več glavnih raziskovalnih vprašanj) in specifičnih vprašanj, s pomočjo katerih konkretnije razdelate splošnejše koncepte, ki so vsebovani v glavnem raziskovalnem vprašanju. Specifična raziskovalna vprašanja predstavljajo podrobnejšo operacionalizacijo glavnega raziskovalnega vprašanja in v konceptualnem smislu ne smejo biti širša od glavnega raziskovalnega vprašanja.

Glavno raziskovalno vprašanje smiselno izpeljemo iz opredeljenega raziskovalnega problema in ciljev disertacije. Če je eden od ciljev npr. »ovrednotiti povezave med dimenzijami inoviranja storitev in kazalniki konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij«, potem bi se glavno raziskovalno vprašanje najverjetneje glasilo takole:

Kako so dimenzije inoviranja storitev povezane s konkurenčnostjo malih in srednjih podjetij?

Če predpostavimo, da se konkurenčnost izraža z naslednjimi kazalniki (človeški viri, investicije, raziskovalna dejavnost), potem lahko glavno raziskovalno vprašanje konkretiziramo z naslednjimi specifičnimi raziskovalnimi vprašanji (SRV):

SRV 1: Kako so dimenzije inoviranja storitev povezane z vlaganji v človeške vire?

SRV 2: Kako so dimenzije inoviranja storitev povezane z višino investicij v malih in srednjih podjetjih?

SRV 3: Kako je višina vlaganj v raziskovalno dejavnost malih in srednjih podjetij povezana z izraženostjo posameznih dimenzij inoviranja storitev?

Hipoteze so vnaprej postavljene trditve o pričakovanih rezultatih, ki so smiselno izpeljane iz ciljev disertacije in/ali raziskovalnih vprašanj in **opredeljujejo odnos med dvema ali več spremenljivkami** (povezanost/vpliv med spremenljivkami, primerjava različnih skupin itd.). Hipoteze niso vedno nujne. Odvisne so od pristopa in metod raziskovanja, ki jih izberemo. Na primer, v nalogah, kjer ne dokazujemo (so)odvisnosti, ne bomo uporabili hipotez. Pri kvalitativnem raziskovanju hipotez praviloma ne postavljamo. Hipoteze oblikujemo takrat, ko preverjamo teorijo (deduktivni pristop) oz. povedano drugače, ko imamo dober argument za naša predvidevanja glede tega, kakšne rezultate bomo dobili. Hipotez torej ne postavljamo kar tako na pamet, kakor se nam zazdi, temveč le takrat, ko lahko postavljeno hipotezo ustrezno utemeljimo. **To pomeni, da je potrebno vsako hipotezo argumentirati s sklicevanjem na ugotovitve predhodnih oz. podobnih raziskav.**

Primeri hipotez, vezanih na zgoraj postavljena specifična raziskovalna vprašanja:

H1: Podjetja z večjimi vlaganji v človeške vire v večji meri vključujejo zaposlene v inoviranje storitev.
H2: Razširjenost inoviranja storitev pozitivno korelira z višino investicij v malih in srednjih podjetjih.
H3: Med podjetji z manjšimi vlaganji v raziskovalno dejavnost je razširjenost inoviranja storitev manjša kot med podjetji z večjimi vlaganji v raziskovalno dejavnost.

6. Metodološki načrt za doseganje ciljev raziskovanja

Pri pripravi in načrtovanju metodološkega načrta izhajamo iz opredeljenega raziskovalnega problema, postavljenih raziskovalnih vprašanj in/ali hipotez. Metodološki načrt je odgovor na opredeljen raziskovalni problem – pojasni, kako bomo izvedli raziskavo, da bomo lahko odgovorili na postavljena raziskovalna vprašanja (in/ali ovrednotili hipoteze). Metodološki načrt mora biti tako natančen, da lahko nekdo drug raziskavo ponovi pod popolnoma enakimi pogoji.

Metodološki načrt naj se nanaša samo na elemente in postopke izvedbe empirične raziskave. Metod dela, vezanih na pripravo teoretičnega dela disertacije (npr. študij literature, deskripcija, kompilacija, združevanje), ni potrebno posebej navajati. Vsebuje naj naslednje elemente oz. sestavne dele, ki naj bodo tudi ustrezno argumentirani (zakaj je predlagana izbira najboljše za obravnavo postavljenega raziskovalnega problema?):

- raziskovalni dizajn (eksperiment/kvazi-eksperiment, prečna študija, longitudinalna študija, študija primera itd.)
- raziskovalna strategija (kvantitativna, kvalitativna, kombinirana),
- uporaba sekundarnih podatkov in viri sekundarnih podatkov (če je relevantno),
- metode/tehnike zbiranja primarnih podatkov (npr. anketiranje, intervjuvanje, opazovanje, merjenje),
 - *lahko uporabimo več različnih metod (triangulacija),*
- opis izbranih orodij/instrumentov zbiranja primarnih podatkov (uporaba standardiziranih vprašalnikov, testov, ocenjevalnih lestvic, vsebinski sklopi scenarija kvalitativnega intervjuja, osnutek ocenjevalne sheme),
- opredelitev ciljne populacije, izbor tehnike vzorčenja in načrtovana velikost vzorca,
- postopek izvedbe primarne raziskave (zbiranje podatkov) – mora biti dovolj natančen, da omogoča replikacijo raziskave,
- način obdelave in analize podatkov ter preverjanja hipotez.

7. Predpostavke in omejitve pri obravnavi raziskovalnega problema

Vsaka raziskava zahteva določene omejitve, ki jih postavite sami. S tem zagotovite poglobljeno obravnavo raziskovalnega problema in ne posegajte po širšem področju, ki je manj obvladljivo in izvedljivo.

Primer konkretne omejitve, če ste na primer izbrali raziskovalno temo »*inoviranje storitev v povezavi s kazalniki konkurenčnosti majhnih in srednjih podjetij*«, je ta, da se omejite le na nekatere kazalnike konkurenčnosti (npr. človeški viri, investicije, raziskovalna dejavnost) oz. izhajate iz ene klasifikacije dimenzij inoviranja storitev. V tem primeru *predpostavimo*, da bodo izbrani trije kazalniki zanesljiv in veljaven pokazatelj konkurenčnosti podjetij (čeprav se lahko zgodi, da bi z uporabo drugih kazalnikov konkurenčnosti dobili povsem drugačne rezultate).

Druge splošnejše omejitve (postavljene od zunaj) pa so običajno: omejen dostop do podatkov; podatki so lahko skrivnost gospodarskih družb in/ali drugih organizacij; pomanjkanje literature; nepripravljenost odgovornih ljudi za razgovore in sodelovanje itd. Teh omejitev v dispozicijo ne zapisujemo, ker nanje nimamo neposrednega vpliva in jih moramo upoštevati pri načrtovanju raziskave – načrtovati moramo takšno raziskavo, ki bo izvedljiva. Na zunanje omejitve smo torej pozorni pri načrtovanju raziskave, ampak jih ne navajamo v dispoziciji. Pomembno pa je zapisati omejitve, ki jih sami postavimo.

8. Ocena izvirnosti disertacije in prispevka disertacije k razvoju znanosti

V tem poglavju je potrebno jasno opredeliti, kaj je izvirni prispevek disertacije in kako bodo ugotovitve/spoznanja disertacije prispevala k nadaljnjemu razvoju znanosti na obravnavanem predmetnem področju.

Spodaj je primer kratke ocene izvirnosti in prispevka disertacije k razvoju znanosti, ki je povzet iz doktorske disertacije z naslovom: Innovation and the Family Firm: Leadership, Mindsets, Practices and Tensions².

This study responds to the need for research examining the drivers of family firm innovation. I investigate paradoxical tensions that enable or detract from family firm innovative behavior and explicate the key antecedents of innovation. In so doing, this dissertation contributes to extant understandings in multiple ways. The study extends existing theory and empirical evidence from organizational innovation and paradox literature to the context of family business. Further it offers conceptual insights, providing rare measures of specific paradoxical tensions and of paradoxical thinking. Given the importance of family business to the global economy, this work strives to provide a foundation for ongoing research into family firm innovation, and the nature of related tensions and their management.

Avtorica je v zgornjem zapisu izpostavila, da raziskava odgovarja na potrebe po preučevanju vzvodov inovativnosti v družinskih podjetjih. Poudarja, da je izvirna vrednost (prispevek k razvoju znanosti) njene disertacije v tem, da prenaša splošna spoznanja o organizacijski inovativnosti v kontekst družinskega podjetništva na osnovi ustrezne empirične podlage.

9. Predvideno kazalo vsebine disertacije

Za pripravo predvidenega kazala vsebine disertacije glejte strukturo disertacije, ki je predstavljena v drugem poglavju tega dokumenta (poglavje II).

Iz predvidenega kazala vsebine disertacije naj bo razvidno, kako bo disertacija sestavljena oz. kako si bodo sledila poglavja. Poglavja morajo biti med seboj logično povezana, kar pomeni, da je vsako naslednje poglavje smiselno nadaljevanje prejšnjega. Tudi podpoglavja morajo biti med seboj logično povezana. To pomeni, da posamično podpoglavje ločeno obravnava določeno področje, ki spada v glavno poglavje, če je le mogoče, pa mora vsako naslednje podpoglavje smiselno nadaljevati prejšnjega. Ves čas imejte pred očmi opredeljen raziskovalni problem oz. postavljeno glavno raziskovalno vprašanje (služi vam kot rdeča nit skozi celotni proces izdelave disertacije). V disertacijo morate vključiti vse, kar je potrebno, da boste lahko odgovorili na zastavljeno glavno raziskovalno vprašanje, ob upoštevanju standardov doktorskega študijskega programa.

10. Seznam predvidene literature

Sledi seznam literature, ki jo načrtujete uporabiti pri pripravi disertacije. Literatura mora biti navedena po abecednem vrstnem redu priimkov avtorjev ali institucij (po harvardskem načinu). Glejte ustrezna navodila za navajanje virov v dokumentu Navodila za pripravo pisnih nalog. Večino predvidene literature boste morali pred zapisom v dispozicijo že pregledati, da boste sploh lahko opredelili relevanten in izviren raziskovalni problem, postavili ustrezna raziskovalna vprašanja, morebitne hipoteze ter predvideli ustrezni metodološki načrt obravnave raziskovalnega problema.

² Ingram, A. E. (2011). Innovation and the Family Firm: Leadership, Mindsets, Practices and Tensions. Doctoral Dissertation. University of Cincinnati.

V dispoziciji morate navesti vsaj 50 enot literature (od tega vsaj polovico tuje literature), s poudarkom na aktualnih znanstvenih člankih. Kot tuja literatura se smatra literatura v angleškem ali drugem svetovnem jeziku.

Literatura mora biti verodostojna, relevantna in aktualna. Temelji naj predvsem na znanstvenih člankih, ki jih najdete v različnih bazah podatkov (npr. Emerald, EBSCO, Proquest, ISI Wos, Google Scholar itd.). V poštev pridejo tudi strokovne publikacije, raziskave, analize, študije itd. Izogibajte se uporabi spletnih portalov (informacije na teh portalih so lahko koristne za oblikovanje idej, vendar pa morate za sklicevanje v dispoziciji in disertaciji poiskati verodostojen vir). Uporabljajte predvsem primarne vire (članki) in se izogibajte učbenikom in monografskim publikacijam, ki povzemajo ugotovitve primarnih virov različnih avtorjev.

II. STRUKTURA IN USMERITVE ZA PRIPRAVO DISERTACIJE

Za pripravo doktorske disertacije uporabite predlogo (template) za doktorsko disertacijo. Glede oblikovanja in tehničnih zahtev upoštevajte navodila v dokumentu Navodila za pripravo pisnih nalog na doktorskem študiju.

Struktura disertacije, kot jo opredeljuje Pravilnik o izvajanju doktorskega študija in predloga (template) za doktorsko disertacijo, vsebuje naslednje sestavne dele:

- platnico;
- naslovno stran (druga stran);
- izjavo o avtorstvu;
- morebitno zahvalo;
- povzetek v obsegu 2.000 do 3.000 znakov skupaj s presledki (oz. približno ena stran) in 3-5 ključnih besed; povzetek in ključne besede so napisane v jeziku izdelave disertacije in v angleškem jeziku, če to ni hkrati tudi jezik izdelave disertacije;
- razširjeni povzetek v obsegu 20.000 do 30.000 znakov skupaj s presledki v slovenskem jeziku, v primeru da disertacija ni napisana v slovenskem jeziku;
- kazalo vsebine z navedbo poglavij in podpoglavij ter oštevilčenimi stranmi;
- kazalo slik in tabel z oštevilčenimi stranmi;
- opredelitev najpogostejših okrajšav;
- osrednji vsebinski del disertacije:
 - uvod (smiselno prilagojen na osnovi vsebine potrjene dispozicije),
 - teorija (teoretična izhodišča in pregled literature, ki vodi v utemeljitev obravnavanega raziskovalnega problema),
 - metoda raziskovanja,
 - analiza rezultatov,
 - diskusija,
 - zaključek,
- seznam uporabljenih enot literature (najmanj 50 enot aktualne znanstvene literature, od tega vsaj polovica literature v angleškem ali drugem svetovnem jeziku);
- priloge, na katere se študent v disertaciji sklicuje.

Osrednji vsebinski del disertacije (brez platnice, naslovnice, izjave o avtorstvu, zahvale, povzetkov, kazal, seznama literature in prilog) praviloma obsega 10 do 15 avtorskih pol (med 300.000 in 450.000 znakov s presledki) oz. približno 150 do 250 strani.

V tem poglavju predstavljamo usmeritve za pripravo **vsebinskega dela** doktorske disertacije. **Poleg Pravilnika o izvajanju doktorskega študija in predloge (template) za doktorsko disertacijo upoštevajte še Navodila za pripravo pisnih nalog na doktorskem študiju.**

Vsebinska poglavja doktorske disertacije lahko razdelimo v tri sklope:

- I. SKLOP: uvod (cca. 5-10 % obsega disertacije);
- II. SKLOP: teorija (cca. 30-40 % obsega disertacije);
- III. SKLOP: metoda raziskovanja, analiza rezultatov, diskusija in zaključek (50-60 % obsega disertacije).

1. UVOD

V uvodno poglavje smiselno vključite vsebine iz dispozicije. Ustrezno prilagodite slog izražanja. V dispoziciji ste izražali vaše namere (npr. »v nalogi bomo obravnavali«; »v vzorec bomo vključili«), v disertaciji pa poročate o tem, kar ste naredili (npr. »v nalogi smo obravnavali«; »v vzorec smo vključili«). **Disertacija je kompleksno poročilo o izvedeni raziskavi.**

Uvodno poglavje naj vključuje naslednja podpoglavja:

1.1 Opredelitev raziskovalnega področja in raziskovalne teme oz. raziskovalnega problema

1.2 Utemeljitev relevantnosti raziskovalnega problema

Predstavite sintezo ključnih teoretičnih usmeritev in najnovejših (aktualnih) spoznanj že opravljenih raziskav, ki so vas vodila k opredelitvi vašega raziskovalnega problema – zapis iz dispozicije lahko

strnete in skrajšate, saj boste teoretična izhodišča podrobneje razčlenili v naslednjem poglavju (poglavje 2. Teorija).

Na kratko utemeljite še relevantnost raziskovalnega problema in pojasnite, zakaj je raziskovalni problem primeren za obravnavo v okviru disertacije. Z drugimi besedami, identificirajte vrzeli v znanju, na katere se problem nanaša oz. razložite, kako rešitev/obravnavo problema prispeva k nadaljnjemu razvoju znanosti. Pomagajte si z argumentacijo, ki ste jo v dispoziciji navedli pod točko 8. Ocena izvirnosti disertacije in prispevka disertacije k razvoju znanosti.

1.3 Namen in cilji disertacije

1.4 Raziskovalna vprašanja in/ali hipoteze

1.5 Metodološki načrt za doseganje ciljev raziskovanja

Imejte v mislih, da boste metodološki načrt izvedbe raziskave podrobno razdelali v poglavju 3. Metoda raziskovanja. Tukaj samo na kratko povzemite in predstavite ključne metodološke značilnosti vašega raziskovanja.

1.6 Predpostavke in omejitve pri obravnavi raziskovalnega problema

2. TEORIJA

V tem poglavju predstavite teoretična izhodišča, koncepte, povezane z obravnavanim raziskovalnim problemom, ter dosedanje ugotovitve sorodnih raziskav. Pomembno pri tem je, da pokažete poglobljeno poznavanje glavnih avtorjev, trendov in dosedanjih spoznanj ter ugotovitev.

Teoretični del disertacije naj bo pripravljen po principu obrnjenega lijaka – od splošnega h konkretnemu. Vsebine naj si sledijo tako, da bralca postopno vodijo do opredelitve in utemeljitve vašega raziskovalnega problema.

Pri pripravi teoretičnega dela disertacije **upoštevajte horizontalne kriterije priprave nalog**, predvsem *Raznolikost vidikov*. Teoretični del ne sme ostati samo na ravni obnavljanja, faktografskega poročanja in povzemanja, temveč mora nujno vključevati zahtevnejše ravni obdelave informacij, kot so analiziranje, primerjanje, kritično razmišljanje, plemičnost in sintetiziranje. To terja pregled več avtorjev, več različnih teorij in paradigem, več različnih kulturnih in po potrebi tudi zgodovinskih kontekstov, kar omogoča osvetljevanje raziskovalnega problema z različnih vidikov (tudi nasprotujočih).

3. METODA RAZISKOVANJA

Poglavje je namenjeno natančnemu opisu posameznih metodoloških elementov izvedene raziskave. Metoda izvedbe raziskave mora biti opisana dovolj natančno, da omogoča ponovitev raziskave pod popolnoma enakimi pogoji. Poglavje naj predstavi naslednje sestavne dele metode raziskovanja:

- raziskovalni dizajn (eksperiment/kvazi-eksperiment, prečna študija, longitudinalna študija, študija primera itd.)
- raziskovalna strategija (kvantitativna, kvalitativna, kombinirana),
- uporaba sekundarnih podatkov in viri sekundarnih podatkov (če je relevantno),
- metode/tehnike zbiranja primarnih podatkov (npr. anketiranje, intervjuvanje, opazovanje, merjenje),
- opis izbranih orodij/instrumentov zbiranja primarnih podatkov (uporaba standardiziranih vprašalnikov, testov ocenjevalnih lestvic, vsebinski sklopi scenarija kvalitativnega intervjuja, osnutek ocenjevalne sheme),
- opredelitev ciljne populacije, izbor tehnike vzorčenja in velikost realiziranega vzorca,
- postopek izvedbe primarne raziskave (zbiranja podatkov) – mora biti dovolj natančen, da omogoča replikacijo raziskave,
- način obdelave in analize podatkov ter preverjanja hipotez.

4. ANALIZA REZULTATOV

To poglavje je namenjeno predstavitvi in opisu rezultatov vaše raziskave.

V primeru kvantitativne raziskovalne strategije analizirajte podatke, opravite izračune in predstavite rezultate v obliki tabel in/ali grafov. Tabela ali graf nikoli ne začneta ali končata poglavja. Zmeraj

mora pred njima biti uvodno besedilo, za njima pa osnovni komentar, ki povzema ključne ugotovitve grafičnega ali tabelarnega prikaza. Podatkov ne podvajajte, torej istih podatkov ne prikazujte tako v tabeli kot v grafu. Presodite, katera oblika prikaza je najbolj informativna.

V tem poglavju predstavite tako osnovne (opisna statistika) kot tudi naprednejše statistične izračune (bivariatna in multivariatna analiza, strukturno modeliranje) in/ali postopke statističnega preverjanja hipotez.

V primeru kvalitativne raziskovalne strategije analizirajte podatke z ustrešno metodo analize kvalitativnih podatkov, jih ustrezno sintetizirajte in shematično predstavite (npr. po vsebinsko zaključenih tematskih sklopih). Če ste uporabili metodo intervjuvanja, ključna spoznanja podkrepite z ilustrativnimi dobesednimi citati respondentov.

Pomembno: V tem poglavju rezultate zgolj predstavite in opišete, jih pa še ne intepretirate, razlagate in pojasnujete. To boste storili v naslednjem poglavju.

5. DISKUSIJA

V tem poglavju podajte eksplicitne odgovore na VSA zastavljena raziskovalna vprašanja, ovrednotite postavljene hipoteze in diskutirajte o ugotovitvah vaše raziskave. »Diskutirati« pomeni, da razložite, kaj vaši rezultati pomenijo v kontekstu dosedanjih spoznanj – ugotovitve povežite s teoretičnimi izhodišči in predhodnimi raziskavami (ali so skladne/neskladne in zakaj?). Vaše rezultate praviloma primerjajte s teoretičnimi izhodišči in raziskavami, ki ste jih predstavili v teoretičnem delu naloge. V primeru presenetljivih ali nepričakovanih rezultatov, razmislite in argumentirajte, kaj bi lahko do takih rezultatov privedlo.

Kritično ocenite rezultate vaše raziskave (npr. glede na zastavljene cilje raziskave, vzorec, tehniko zbiranja podatkov, okoliščine izvajanja raziskave). Rezultate in ključne ugotovitve kritično interpretirajte, upoštevajte metodološke pomankljivosti in/ali druge omejitve vaše raziskave. Nakažite tudi možnosti izboljšav (nadgradnje) vaše raziskave oz. smernice nadaljnjega raziskovanja za preučevanje izbranega raziskovalnega problema.

6. ZAKLJUČEK

Opravite sintezo in pregled ključnih ugotovitev vaše raziskave. Jasno ovrednotite izvorni prispevek vaše raziskave k nadaljnjemu razvoju znanosti – kaj novega ste ugotovili in zakaj je to relevantno. Pojasnite tudi morebitne druge implikacije vaših ugotovitev (uporabnost in dodana vrednost).

Maribor, 16. september 2021

Predsednik Senata DOBA Fakultete

red. prof. dr. Rasto Ovin